

Інноваційні технології в роботі інтегрованих соціальних служб

Сучасна соціальна робота перебуває на етапі активного розвитку теоретичних положень та аналізу й систематизації досягнень соціальної практики. Стрімкий розвиток соціальної роботи зумовлений соціальним замовленням суспільства, спрямованим, насамперед, на формування засад нової соціальної політики щодо дітей, сімей, молоді.

На шляху розвитку соціальної роботи як складової соціальної політики постають такі пріоритети, як посилення уваги до кожного клієнта, комплексність надання соціальних послуг, їх адресність, доступність та результативність. А це можливо тільки за умови інтегрованого підходу до здійснення соціального обслуговування населення на рівні громади.

Інтеграція процес, у рамках якого певна громада забезпечує умови для реалізації максимального соціального потенціалу кожного індивіда члена цієї громади. При цьому інтеграція, насамперед, спрямована на покращення співпраці між соціальними інституціями, що функціонують у громаді (службою у справах дітей, відділами освіти, охорони здоров'я, праці та соціального захисту, кримінальної міліції у справах неповнолітніх, неурядовими організаціями, закладами освіти, культури, охорони здоров'я та ін.), партнерство, за якого вони розвиваються, досягають спільних цілей.

Характеристиками й одночасно показниками інтеграції як процесу є наявність у ньому інтегрованого підходу та інтегративної ситуації. Інтегрований підхід розглядається як спосіб ставлення до індивіда та ведення справ стосовно нього, в ході застосування якого не тільки індивід адаптується до громади, але й громада робить необхідні кроки, докладає певних зусиль, аби пристосуватися до нього.

Беручи за основу своєї діяльності інтегрований підхід, інституції соціальної сфери громади змінюють переконання і цінності, принципи та організаційно-методичні засади своєї роботи, що виводить їх на вищий рівень розуміння проблем клієнтів, якісного реагування на їхні потреби. В інтегративній ситуації, як правило, турботу про члена громади, котрий потребує допомоги, бере на себе особа, яка представляє його інтереси і водночас від імені громади є виконавцем адресних, комплексних послуг, різних видів підтримки, що може надати йому ця спільнота. Враховуючи зазначене, доцільним видається створення і забезпечення функціонування таких соціальних служб, які б спеціалізувалися на наданні адресних послуг клієнтам певних категорій і здійснювали свою діяльність у тісній взаємодії з усіма інституціями громади.

Соціальні працівники таких служб можуть ініціювати створення комплексу нових послуг та надання їх у різних галузях освіти, охорони здоров'я, соціального захисту. Таким чином, інтегровані соціальні служби це комплекс спеціалізованих соціальних служб, які створюються відповідно до

потреб членів громади і реалізують певні напрями соціальної роботи, орієнтовані на надання адресної допомоги сім'ям і дітям у подоланні складних життєвих обставин, на основі інтегрованого підходу. Окрім цього, інтегрований підхід та інтегративна ситуація є підґрунтям функціонування самих спеціалізованих соціальних служб, оскільки передбачають тісну взаємодію спеціалістів цих служб між собою та з клієнтами. Впровадження інтегрованого підходу забезпечує створення інноваційної системи соціального обслуговування на рівні громади як складової соціальної роботи, спрямованої на захист прав клієнта шляхом визначення та надання йому повного комплексу послуг.

Моделювання соціальної роботи інтегрованих соціальних служб базується на основних принципах та підходах до моделювання соціальної роботи як системи. Основні компоненти моделі мета, завдання, принципи, технології, напрями, форми та методи роботи зумовлюють змістове наповнення діяльності служб, а наявність певних механізмів, що забезпечують ефективність роботи інтегрованих соціальних служб, надають моделі функціональних ознак як системі. Індикатором успішності функціонування системи соціальної роботи є результат, що відображає зміну становища клієнта, подолання його складних життєвих обставин тощо. Ключовим компонентом моделі є мета і завдання соціальної роботи, які реалізуються інтегрованими соціальними службами і деталізуються в роботі спеціалізованих соціальних служб. Загальна мета гарантований захист прав клієнтів конкретизується в системі надання різних видів соціальних послуг, матеріальної допомоги, здійсненні соціального обслуговування, профілактичній роботі й реабілітації дітей та сімей, що опинилися у складних життєвих обставинах. Завдання інтегрованих соціальних служб полягають у забезпеченні належної послідовності та прозорості дій у процесі надання соціальних послуг сім'ям із дітьми, відповідно до визначених повноважень та відповідальності учасників цього процесу; в запровадженні комплексного, особистісно-орієнтованого, індивідуального підходів у наданні послуг дітям і сім'ям, які потребують декількох видів допомоги та послуг одночасно. Стратегіями реалізації завдань інтегрованих соціальних служб є:

- підтримка сімей з дітьми, формування засад відповідального батьківства;
- раннє виявлення та подолання причин, що породжують сімейне неблагополуччя;
- запобігання вилученню дитини із сім'ї;
- розвиток сімейних форм виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування;
- реінтеграція та соціалізація вихованця інтернатного закладу.

Основними принципами функціонування інтегрованих соціальних служб є:

- пріоритетність інтересів дітей;

- ухвалення рішень на основі оцінки та аналізу потребдитини та сім'ї;
- комплексність;
- адресність та доступність послуг;
- послідовність та системність;
- гуманність та добровільність;
- участь клієнтів, у тому числі й дітей, в ухваленні рішень, плануванні роботи та в моніторингу наданих послуг тощо.

Відповідно до чинного законодавства України будь-які особи, які перебувають на території України на законних підставах та опинилися у складних життєвих обставинах, мають право на отримання соціальних послуг. До потенційних користувачів соціальних послуг належать і громадяни інших країн, а також особи без громадянства та біженці, тобто особи, які отримали цей статус у встановленому законом порядку.

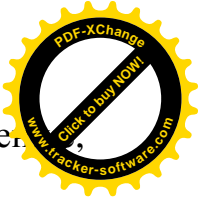
Отримувачами послуг, які надають інтегровані соціальні служби, є діти і сім'ї з дітьми (незалежно від раси, релігійних поглядів, віку батьків), які опинилися у складних життєвих обставинах і не в змозі їх подолати самотійно. До категорії дітей, які опинилися в складних життєвих обставинах, належать вихованці: закладів для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, притулків для неповнолітніх, центрів соціально-психологічної реабілітації, шкіл та училищ соціальної реабілітації, виховних колоній.

Процес формування міжсекторного партнерства охоплює: визначення партнерів; формулювання мети й завдань співпраці; визначення проблем та ризиків; розроблення плану дій; проведення постійних робочих зустрічей щодо моніторингу впровадження плану дій. Міжвідомча взаємодія, партнерство ґрунтується на взаємодопомозі та довірі. Взаємні обов'язки, чіткі правила співпраці можуть бути зафіксовані в угоді між певними організаціями. Для налагодження співпраці інколи доводиться долати чимало перешкод і відомчих бар'єрів, усувати непорозуміння, недовіру й стереотипи щодо представників різних відомств та організацій. Але спільні заходи, спільне навчання, особисті зустрічі тощо допомагають впроваджувати належні стратегії щодо підтримки дітей та сімей із дітьми. Важливим чинником успішної міжвідомчої взаємодії є взаємообізнаність усіх суб'єктів соціальної роботи щодо їх функцій. Особливо це важливо для фахівців спеціалізованих соціальних служб, у тому числі менеджерів, чергового соціального працівника «єдиного вікна звернень».

За таких умов до локальної моделі соціального обслуговування залучається максимальний соціальний потенціал громади, що забезпечує ефективність наданих послуг членам громади, результативність соціальної роботи загалом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Інтегровані соціальні служби: теорія, практика, інновації: Навч.-метод. комплекс / Автор.-упоряд.: О. В. Безпалько, І. Д. Зверева, З. П. Кияниця, В. О.

Кузьмінський та інш. / За заг. ред.: І. Д. Зверєвої, Ж. В. Петрочко – К.: Фелкс, 2007. - 528 с.

2. Лукашевич М. П. Соціальна робота (теорія і практика): Підручник / М. П. Лукашевич, Т. В. Семигіна. – К.: Каравела, 2011. – 368 с.

3. Нові моделі соціальних служб для сім'ї і дітей: напрями, форми і методи роботи: Методичні матеріали для тренера / Авт.-упор. І. Д. Зверєва, З. П. Кияниця, О. А. Лещенко, Л. О. Ніколаєнко, О. В. Павлик, Л. І. Стрига, Н. В. Татарчук; За заг. ред. І. Д. Зверєвої. – К., 2007.

4. Соціальна робота в Україні: Навч. посіб. / І. Д. Зверєва, О. В. Безпалько, С. Я. Харченко та ін.; За заг. ред. І. Д. Зверєвої, Г. М. Лактіонової. – К.: Наук. світ, 2009. – 233 с.

5. Соціальний супровід сімей, що опинились у складних життєвих обставинах: Метод. посіб. / Автор.-упорядн. І. Д. Зверєва, В. О. Кузьмінський, З. П. Кияниця, Ж. В. Петрочко та ін. – К.: ДЦССДМ, 2007. – 84 с.

6. Тимошко Г. М. Організація діяльності державних і спеціалізованих служб : навчальний посібник / Г. М. Тимошко. – Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2011. – 248 с.